

SISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 16 kor.
Negyedévre ..... 4 "
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 "
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 "
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 9.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XVIII. évfolyam 232. szám.

Nagy-Várad. Szombat, 1912. október 12.

Uj kölcsön.

(K. Ö.) Teleszky pénzügyminiszter már nagybecskereki beszámolójában tudomására hozta az országnak, hogy a kormány jövőre több százmilliós kölcsönt fog felvenni. Mekkora lesz a kölcsön? arra nézve nem nyilatkozott a pénzügyminiszter; Lukács egy régebbi nyilatkozatából azonban arra lehet következtetni, hogy a kormány 300 milliós járadék emisszió tervével foglalkozik. Auffenberg hadügyminiszter követelése még növeli ezt az összeget, de így is szép summa.

A mindenkori pénzügyminisztereknek kedvence dolgaik az emissziók és konverziók. Különösen, ha azok nagyszabásúak, mert nevet lehet vele szerezni és — attól függ mitől függ — azok mindig sikerülni szoktak.

Meg kell azonban gondolni, hogy az állami kibocsátásoknak mellőzhetetlen feltételeik vannak. Aki bizonyos feltételek mellőzésével megy bele az állami kölcsön feltételébe, vagy aki bizonyos feltételek nem léteben a kölcsön felvételének csak a szándékát is bejelenti, az súlyos állampénzügyi hibát követ el. Már pedig soha oly kedvezőtlen pénzügyi és hitelviszonyok nem voltak, mint jelenleg.

Az állami kibocsátások alapja az állami járadék árfolyama szokott lenni. Soha oly gyalázatos árfolyamot az állami járadék nem jegyzett, mint most és bár tud vagyunk azon, hogy a járadék árfolyamot az államhitelek fokmérőjének tekintsük, újabb hitel igénybevételenél az árfolyam első sorban jön figyelembe. Koronajáradékunk most 85 körül áll, vajjon lehet-e arra számítanunk, hogy egy új kölcsönnél 80-nál többet kapunk, ami egyötöd tökevesztességet jelent. Azt hiszem, ezért Teleszky sem vállalna felelősséget.

Annál indokoltabb aggodalmunk, mivel a számbavehető pénzpiacok most éppenséggel nem állanak ren-

delkezésünkre. A tőkék mindenütt le vannak kötve. Belgium hozzánk képest dugdazdag állam és emissziója nem sikerült. Feltehető-e, hogy a mit a nemzetközi piac nem adott meg Belgiumnak, azt meg fogja adni nekünk? Arra nem számíthatunk, hogy akár francia, angol, belga vagy holland pénzt vegyünk igénybe, Maradna a német és az osztrák piac. A belföldi piac az állami kibocsátások most divó rendszere mellett csak csekély hányadban részesednek.

Feltehető-e, hogy a koronajáradék árfolyama még ha a viszonyok javulnának is, emelkedni fog, mikor a kormány bejelenti, hogy több száz millióra rugó új koronajáradékot szándékozik kibocsátani? Ez alig tétélezhető fel, mikor annak vagyunk a szemtanúi, hogy az állami bankárok és pénzcsoportok egy-egy bejelentett kibocsátásnál minden ok nélkül is leszoritják a koronajáradék árfolyamát, csak azért hogy nagyobb nyereséggel vehessék át a járadékot.

Hiába dicsekszik Teleszky azzal, hogy az állam mintegy 62 millió kezelési felesleget tud felmutatni és hogy a tavaly megszavazott 156 millió hitelből csak 12 millió koronát vett igénybe. Ez kell Auffenbergnek, de különben is ettől a bankárok szíve meg nem lágyul, mert ha jólét és boldogság van itt az országban, mint azt Teleszky (elődei is mindig ezzel érvelnek) mondja, ez legfeljebb arra jó, hogy a militarizmus telhetetlenségét kihívja.

Minket adófizetőket pedig gyönyörű meglepetés ért. Nemesak hogy 220 millióval emelték a költségvetést, nemesak megadták Auffenberg követelésének a felét, hanem új állami kölcsönt is felvesznek. Egyrészt emelik az adót, másrészt az állam függő adósságát, minek kamatait ismét csak adóból kell fedezni.

A pénzügyminiszter azt mondja, hogy az ország közgazdaságának kell az a sok millió. A fejlődés bizonyos fokán álló államnak nem szabad közgazdasági befektetésekre

függő adósságot csinálni. Arra való, hogy a természetes fejlődésből eredő bevételi többletek. Mi ugyan csináltunk vasuti beruházást, de reméljük, hogy most már ezek a szükségletek az államvasutak emelkedő hozalmából nyernek kielégítést. A finanszírozás szeretik a takarékoskosságot az állampolgároknak figyelmébe ajánlani, ez a jó tanács sohasem fért úgy rá a magyar államra, mint most. A költségvetésnek és az újabb kölcsönöknek háttart szab az ország teherviselési képessége.

Az új állami kölcsön pedig olyan dolog, amelyet nem szabad a nagy harangra bízni, elég ha akkor hozakodunk vele elő, mikor muszáj.

A balkáni csetepaté.

Bárha a balkáni hadviselés már megindult, az általános háború kitöréséről még mindig ellentmondó hírek érkeznek.

Egyik napon az előző nap híreinek cáfolata érkezik, sőt az egyik óra eseményei megcáfolják a következő óra eseményeit. Ma többek közt az a hír járja, hogy Görögország kilép a balkáni szövetségből, ami a helyzet lényeges változását jelentené. Ugyanekkor szólnak a hírek arról, hogy Bulgária még mindig tárgyal és így reményt lehet meríteni az utolsó percben is.

Mindezek közt az ellentmondó hírek közt azonban nagy figyelemre tarthat igényt Berchtold gróf kijelentése, hogy érdekeinket a Balkánon megfogjuk védeni. És még inkább az, amit a 205 milliós hadügyi követelés indokolásául mondott, hogy t. i. ez nem mozgósítási hitel. A monarchia megakarja óvni a békét. Ezt mondja a külügyminiszter még ma is.

Levélhordók sztrájkja.

Belgrád, okt. 11.

A levélhordók elhatározták, hogy az Ausztriából és Magyarországból érkező leve-

leket nem kézbesítik. Az osztrák és magyar követ e miatt előterjesztést tett a szerb kormány feljárnál.

Török kölcsön.

London, okt. 11.

A török kormány New-Yorkban tárgyal tizmillió kölcsön felvételéről. A nagyhatalmak Törökországnak nagy kölcsönt akarnak felajánlani a reformok megvalósításáért.

Abdul Hamid.

Szaloniki, okt. 11.

Abdul Hamid volt szultánt a háborus események miatt valószínűleg még a mai nap folyamán Konstantinápolyba viszik. A volt szultán állandó lakóhelye Brüsszelben lesz.

Csata a görögökkel.

Szaloniki, okt. 11.

Kétezer emberből álló görög portyázó csapat Diszkata környékén átkel a határon, de a törökök visszaverték őket és sok emberüket megölték. Egész Ruméliában és a szandzsákban kihirdették az ostromállapotot.

Viszik a pénzt Lengyelországból.

Pétervár, okt. 11.

A pénzügyminiszterium elrendelte, hogy a birodalmi bank orosz-lengyelországi fióktelepeinek összes készpénzállományát Moszkvába vigyék. A kormány arról biztosít, hogy ezt az intézkedést már régebben tervezték és hogy nincs összefüggésben a politikával.

PIOTR SKARGA.

1612. szept. 27. A lengyel rónákon Krakó, Warsawa, Wilna, Plochle, Lublin, Lwow harangjainak hangja siratja nagy fiát, meghalt Piotr Skarga.

Az egyszerű jezsuita ruha nagy szívet takart. III. Zsigmond király első tanácsosa az egész lengyelség szellemi vezére, a rab-szolgasorban tartott nép atyja Bellarmin, Suares és többi rendi kortársai mellett méltó helyet foglal el. Európaszerte a jezsuiták azok, akik a nép jogaiért emelik fel szavukat és talán sehol sem volt súlyosabb igában a jobbágyi osztály, mint éppen Lengyelországban. A lengyel királyságban az elnyomás és jogtalanság az égbe kiáltott bosszuért. A történelem választóvize elsöpörte a politikai Lengyelországot, mert nem értette meg, nagy fiának nagy gondolatait.

Néhány napja, hogy a lengyelség háromszázados évfordulóját ülte Skarga halálának. A hármasságban tartott lengyel nép szíve a krakói szent Péter templomban Skarga sirjánál dobbant meg.

Ezekben a napokban Krakóban gyűltek össze a lengyel katolikusok, hogy válaszságot és ami evvel egy, hazafiságot merítsenek.

Skarga kezdetben világi pap, majd elhagyja jól jövedelmező kanonoki javadalmát és Rómában jezsuitává lesz, ahol Pedro de Ribadeneira, szent Ignác társa, a vezetője. Lengyelországi szereplése igen sok tekintetben azonos a mi Pázmányunkéval. Ő is sok főúri családot vezetett vissza a katolikus egyházba, nagy része van a ruthén unió megalakításában, a politikai életben, mint a király első tanácsosa döntő működést fejt ki Woronics varsói hercegek († 1829.) szá-

A diplomácia működik.

Pétervár, okt. 11.

Szaszanov külföldi utazásának eredményével nagyon meg van elégedve és azt a reményét fejezte ki, hogy sikerülni fog a háborút lokalizálni. Az eszmeváltás közte az angol, francia és német államférfiak közt az utóbbi napokban rendkívül intenzív volt és az eszmeváltás során megállapították az összes nagyhatalmak békés hajlandóságát.

Öngyilkos montenegrói ezredes

Berlin, okt. 11.

Bozovics montenegrói ezredes öngyilkosságáról a Vossische Zeitung-nak a következőket jelentik Kattaróból: A montenegrói tüzéség készületlensége miatt egy montenegrói ágyu hasznavehetetlen lett. A király, aki jelen volt, ezért nagyon megdorgálta Bozovics ezredest, a ki a király jelenlétében agyonlőtte magát.

A nagyhatalmak jegyzéke.

Konstantinápoly, október 10.

Az öt nagyhatalom együttes jegyzékét tegnap este hetedfél órakor Para nagykövetségi tanácsos, az osztrák és magyar nagykövetségnek első dragománja átadta a portának. A nagyhatalmak ebben a jegyzékben tudomásul veszik a portának azt a bejelentett szándékát, hogy európai Törökországban reformokat valósítson meg. A nagyhatalmak a portával erről a berlini szerződés 23. szakasza és az 1880. évi törvény értelmében azonnal tárgyalni fognak. Együttal tanácskozni fognak azokról az intézkedésekről, amelyek a reformok megvalósítását Török-

ország területi épségének megsértése nélkül biztosíthatják.

Görög készülődés.

Athén, október 11.

A király Miklós herceget dandárparancsnokká, Sándor herceget őrnagygyá nenezte ki. A trónörökös németországra táviratozott harminc német betegápolónő elküldéseért.

Bolgár nyilatkozat.

Szófia, október 11.

A konstantinápolyi bolgár követ azt az utasítást kapta, hogy a nagyhatalmak konstantinápolyi képviselőinek és a portának jelentse ki, hogy Törökország már gyakran ígért reformokat, de ígétét soha sem váltotta be. A mozgósítás annyi pénzbe kerül, hogy az ország nem érheti többé be pusztai ígéretekkel, annyival kevésbbé, mert keresztülvitelüket a nagyhatalmak nem garantálják eléggé. Ezért tehát leszerelésről szó sem lehet. Bulgária igyekezni fog a többi Balkán állammal Macedónia és európai Törökország keresztény lakossága számára jobb jövőt biztosítani.

Montenegróiak győzelme?

Podgarica, okt. 11.

A montenegróiak a Deesics hegyet elfoglalták, és a török parancsnokot elfogták. A mélyebben fekvő hadállásért egész délután elkeseredett harc folyt. A maliszorok a montenegróiak soraiban harcoltak. Vukotics tábornok a Moskovától és Beránától északra fekvő területet elfoglalta. A montenegróiak a Lim balpartján tizennyolc török zászlóaljat körülzártak.

vai szerint: „Egyházi szónok akarsz lenni? Olvassd Skargát; theologus lenni? Olvassd Skargát; politikus, vagy történész? Olvassd Skargát; szentté akarsz lenni? Olvassd Skargát.”

Jellemzi az a nagy lélekre valló nyíltság, amellyel a keresztény erkölcs alapján állva egyházi és politikai beszédeiben az elnyomottak, a szegények pártját fogja. Mily szeretet nyilvánul meg szavaiban, midőn a jobbágyoságot „a föld férgecskéinek”, „szorgos méhecskének”, amelyek mézet gyűjtenek a kasba”, hívja őket. A jobbágyoság a lengyel királyság „lába és keze”, ez tartja fenn az országot. A láb és kéz ne akarja a fej szerepét betölteni az országban, azonban „nézzétek csak, hogy tartanak föl, hogyan éltenek és gazdagítanak” ezek a szegény férgecskéik téged, ország!

Sok igazságtalanság és baj ássa Lengyelország létét alá, azonban, a legégbekiáltóbb az, hogy saját vérért, az alattvalókat, a jobbágyokat sanyargatja. „Mint a gabonaszem a malomkő alatt, olyan a soruk a jobbágyoknak uraik alatt.” „Az elrabol mindent, amije csak van a szegénynek, agyon is üti, amikor és ahogyan csak akarja és ezért még egy rossz szót sem szenved el!” Ez igazán „bűn, amely Isten bosszuját hívja ki!”

„Te ur, pénzed van, magas állásban vagy, a nép tisztel Téged, fél tőled; a szegény jobbágy pedig előtted hever, mint a féreg, elhagyatva mindenkitől. De gondold meg, milyen ő Isten előtt; hogyan tiszteli őt Isten, ő érte is küld egy nagy urat, nagyobb, mint te vagy, angyalt, aki Isten színét látja, aki nagyobb a föld királyainál, akinél te nem lenni méltó, hogy uralkodhass. Ha maga az Ur Isten ennyire értékeli

a szegényt, hogyan kell neked vele bánnod? Arra kell törekednünk, hogy semmi jogtalanságot ne kövessünk el velők, mert semmijük sincsen örangyalukon kívül, aki sir sorukon és a könyeket meg bántalmakat az Ur Isten elé viszi bosszuért . . .

Ó báresak meggondolnák ezt az urak, akik a jobbágyot kutyának, vadállatnak tartják és akkor ütök agyon, amikor tetszik és báresak eleven hitté tennék, hogy Isten mit akar és hogyan oktat ezekkel a kicsinyekkel!

A szegény maga Krisztus. Hiába beszél Istenszeretetről, aki a szegényt nem szereti. Ha nem adhatsz sokat, hogy felebarátod ne szenvedjen, adj keveset. Nem adhatsz pénzt, adj tanácsot, ints, taníts, szólj jó szót és adj vigasztalást. Ha nem beszélhetsz, sirj a sírátkozóval, ha sirni nem tudnál, add elő te is panaszodat testvéred és másokkal szemben és betöltötted a parancsot.

Igen hosszú lenne Skarga beszédeinek az idézése, ő azonban charitatív tétre is vitte működését.

Megalapította Krakóban az Irgalmasság Testvérintézetét a titkos szegények, betegek és a kéregetni szegénylők segítésére. Szegény mesteremberek, szükségben levők felsegítése a célja az Istenes Banknak, ahol kamatmentes kölcsönt lehetett kapni és megszabadul a nép legalább részben az uzsorás kezekből.

És ezt egy jezsuita tette, kinek Isten és felebarátai szereteténél többje nem volt.

Sajnos a fékétvesztett szabadsággal párosuló zsarnokság a jobbágyosággal szemben sirba vitte Lengyelországot. Most, mikor Skarga sirjánál a lengyel nemzet bűnbánatot tartott, az ő szelleméből merített erőt. Ha van az erkölcsi életben feltámadás, a politikai bűnök mélységéből is kell lenni politikai feltámadásnak!

Szerbia ultimátuma!**Belgrád, okt. 11.**

György herceg az újságíróknak kijelentette, hogy a konstantinápolyi szerb követ Szerbia ultimátumát ma délben fogja Törökországnak átnyújtani.

Belgrád, okt. 11.

A király a mai kihallgatáson kijelentette, hogy a kormány még ma délben át fogja adni az ultimátumot.

Belgrád, okt. 11.

Péter herceg, a montenegrói királynak legifjabbik fia, György herceg üdvözlő táviratára a következő távirattal válaszolt:

Fogadd legbensőbb köszönetemet hozám intézett üdvözlő táviratodért. Remélem, hogy ugyanily alkalomból én is nem sokára üdvözölhetlek téged. Nagyon megörvendeztetett az az értesítésed, hogy atyád a dunai hadosztály parancsnokává nevezett ki. Viszontlátásra a golyózáporban.

Magyarország, Ausztria és Oroszország közbelépése.**London, okt. 11.**

Pétervárról hivatalos értesülés alapján jelentik, hogy Ausztria és Magyarország és Oroszország még egy utolsó lépésre vállalkoztak, hogy megakadályozzák, hogy Bulgária és Szerbia a háborút megüzenjék. A helyzet Ausztriának és Magyarországnak nagy érdekei miatt a Balkán félszigeten nagyon kényes s Pétervárott úgy érzik, hogy az európai koncert alig lesz képes az ellenségeskedés kitörését megakadályozni és ezért a pétervári és a bécsi kabinet oly megállapodásra igyekeznek jutni, amely alkalmas volna az osztrák és a magyar érdekeket megoltalmazni. A két nagyhatalom abban az egyben határozottan és változhatatlanul egyetért, hogy semmi szín alatt sem szabad megengedni, hogy a szandzsákok Törökországtól elvegyék. Ausztria és Magyarország és Oroszország bizonyos körülmények között mindent el fognak követni, hogy az ellenségeskedésnek véget vessenek.

A montenegróiak előnyomulnak.**Belgrád, okt. 11.**

Az Olaninica körül vívott harcban a törökök hatszáz, a montenegróiak négyszáz halottat vesztek. A montenegróiak sok török katonát elfogtak. A montenegróiak most Škutari török külvárosát, Nikolásot bombázzák.

Négy nyelven.**Zimony, okt. 11.**

A szerb hadi proklamáció, amelyet az országban és országon kívül szét fognak osztani, szerb, bolgár, albán és görög nyelven lesz megfogalmazva. Ugyancsak négy nyelvű szövege lesz a többi balkáni államok hadi proklamációjának is.

Szerbia válasza.**Belgrád, okt. 11.**

A szerb kormány ma adja át választát az osztrák-magyar és orosz követ jegyzékére. A válasz sajnálattal visszautasítja a nagyhatalmak akcióját, mert szerinte az már későn érkezett.

Mikor kezdődik?**Belgrád, okt. 11.**

Szerbiában ma még nincsenek tisztában azzal, hogy a háboru közöttük is a törökök között mikor fog kitörni. Mértékadó körökben úgy itélik meg a helyzetet, hogy az ellenségeskedés vasárnap vagy hétfőn fog kitörni. A háboru kitörését ágyulövésekkel fogják a lakosság tudomására adni. Az első nagyobb összeütközés szerb és török csapatok között e hó tizenhetedik vagy tizennyolcadik napjára várható.

Még nincs hadüzenet.**Konstantinápoly, okt. 11.**

E percben csak Montenegro üzent még háborút. Sem Bulgária, sem Szerbia hadüzenete nem érkezett még meg.

Szerbia ultimátuma.**Belgrád, okt. 11.**

A konstantinápolyi szerb követ ma adja át Törökországnak Szerbia ultimátumát, melyben 24 óra haladékot adnak a portának az engedmények megadására. Ha a terminus lejártával Törökország nem teljesíti Szerbia követelését, akkor nyomban megüzenik a háborút.

Török vereségek.**Podgonia, okt. 11.**

Tuzi mellett erős ütközet van, mely még most is tart. Berán mellett az erőd őrsége megadta magát. Az erőd ormára kitűzték a montenegrói zászlót. Az őrség megadta magát. A montenegróiak örömmámora leírhatatlan.

Podgonia, okt. 11.

A montenegróiak rohammal bevették Sipkanik erődöt. A montenegróiak győzelme teljes. A montenegróiak és a törökök között vívott csata igen véres volt. A montenegróiak 400 és a törökök 600 embert vesztek.

Orosz mozgósítás.**Pétervár, okt. 11.**

Suchomlinov hadügyminiszter ma nyilatkozott, amelyben kijelentette, hogy az európai háboru elkerülhetetlen. Ha ugyanis Ausztria-Magyarország beavatkozik a háboruba Oroszország azonnal megfogja támadni a monarchiát. Az orosz lapok erősen bujtogatnak a monarchia ellen.

Varsó, okt. 11.

Az orosz hadügyi kormány rendeletet adott ki, melyben elrendeli a mozgósítást. Oroszország két hét alatt 150 kozák ezredet akar az oroszországi Lengyelországba internálni.

Szófia, Athén.**Szófia, okt. 11.**

Bulgária és Görögország hadüzenete azért késik, mert a két kormány nem tudott egymással tanácskozni. A törökök ugyanis a két országot összekötő telefondrótokat elvágták.

Athén, okt. 11.

A görög kormány tagjai minisztertanácsot tartottak, melyen fontos dolgokat tárgyaltak. A tanács éjjel is tartott.

Törökország mozgósít.**Konstantinápoly, okt. 11.**

A török kormány holnap fogja a nagyhatalmak jegyzékét tárgyalni. Ma a török hadügyminiszter kijelentette, hogy ha a szükség megkívánja Törökországban minden embert be fognak sorozni 20 évtől 45 éves korig.

HÁROMSZÁZ ÜGY várja a végrehajtót.

Ma délelőtt sürgős beadvánnyal fognak kopogtatni a polgármester ajtaján. Egy egész ügyosztály hivatalos gépezete teljes csóddal fenyeget s ezt a veszedelmet az okozta, hogy hirtelen beteg lett s város egyik érdemes, öreg végrehajtója: Marosi Károly, a volt 48-as honvéd.

Tulajdonképpen ő a legfontosabb szerve a kihágási ügyosztálynak, mert hiszen ő eszközli a végrehajtásokat, ő hajtja be a pénzbüntetéseket.

És ez a funkció mindég terminusokkal jár, amelyeket nem szabad elmulasztani, mert különben érvényét veszti az ítélet. Vannak ügyek, amelyek már közel állanak az elévülés dátumához s ha kidől a végrehajtó a rendőrhatalom eszik végleg jogától. Nem hajthatja végre az ítéleteket s nem szedheti be a kirótt pénzbüntetéseket.

Tegnap délután Marosi Károly felesége jelentette a kihágási ügyosztálynak, hogy a férje súlyos beteg, megvizsgálta az egyik tiszt orvos is és nem mehet föl hivatalába bizonytalan ideig. Felküldötte aktáit, melyek mind aktuálisá vált ügyeket tartalmaznak.

Az ügyosztálynál természetesen érthető zavart okozott ez, mert tudvalevőleg a városházán állandó az ügytorlódás, kevés a személyzet és a végrehajtók tul vannak halmozva. Kolontáry János fogalmazó nyomban jelentést tett a főkapitányt helyettesítő Dajka Endre r.-kapitánynak, akitől utasítást kért. Jelentette a fogalmazó, hogy csekély háromszáz ügy vár végrehajtásra, amelyeket föltétlenül eszközölni kell. Tehát a lehető leg-sürgősebb intézkedésre van szükség.

Dajka Endre momentán már nem tudott segíteni a dolgon. Mivel bizonyosra vehető, hogy a beteg végrehajtó ma nem mehet föl, azt proponálta a fogalmazónak, hogy tegyen sürgős előterjesztést Rimler Károly polgármesternek és kérje, hogy azonnal küldjön ki másik végrehajtót.

Igy aztán remélhető, hogy az ügyosztály nem szenved hátrányt s a pénzeket szigoruan be fogják vasalni. A kihágási bíróság delinkvensei tehát hiába örvendeztek tegnap, hogy nem tisztelgett náluk a városi végrehajtó. Ne busuljanak! . . . Ami késik nem mulik. Ma már ott lesz a másik.

Az Alkotmányt

megveheti naponta, vagy előfizetheti, ugyzintén az

„Élet“, „Nagyasszonyunk“
„Zászlónk“ és „Kis Pajtás“-t

a
Hegedüs Hirlapirodában.

Rákóczi-ut 5. Telefon 1301.

Vasúti tarifa-tanfolyam Nagy-Váradon.

Különösen a nagyobb kereskedőink napról-napra tapasztalják a vasúti tarifák kiszámításának nehézségeit. A folytonos változások s a kiadott díjszabási pótfüzetek tömkelegében eligazodni annyira nehéz, hogy csak nagy szakavatottsággal bíró egyén képes pontosan kiszámítani a fuvardíj-tételeket.

Hogy a vasúti tarifaszámítások mily nehézséggel járnak, igazolja az a körülmény is, hogy mindig ezzel foglalkozó vasúti tiszték kiszámításai is igen sok esetben tévesek. Ennek pedig az az eredménye, hogy a kereskedőktől igen sokszor magasabb összeget szednek be, mint amennyit tényleg kellene a szállításért fizetni, s a befizetett többletet lehet ezen uton reklamálni. A vasut az ilyen jogos reklamációkra vissza adja ugyan a befizetett többletet, de ennek egy részét a tarifa-irodának kell fizetni.

Éppen ezért a kereskedőknek fontos érdeke, hogy minél alaposabban megismerkedjenek a tarifális számításokkal és a vasúti szállítási feltételekkel. Erre most kiváló alkalom kínálkozik, mert Weismayer Bruno kiváló szakember, a „Szállítási értesítő” szerkesztője Nagy-Váradon tanfolyamot rendez, amely felöleli a vasúti szállítás körébe vágó összes tudnivalókat.

A tanfolyamra vonatkozólag a nagyváradai kereskedelmi és iparkamara a következőkben hívja fel a kereskedők, iparosok s az érdekeltek figyelmét:

A kereskedelmi és iparkamara által dr. Weismayer Bruno vezetése alatt megtartandó tarifatanfolyamra korábban s hírlapi úton már felhívtuk a kereskedő és iparos érdekeltség figyelmét. Minthogy azonban felhívásunk eddig teljesen eredménytelennek bizonyult, a rendkívül fontos gyakorlati jellegű szállítási és tarifális ismeretek terjesztését célzó tanfolyamot újból a közönség pártfogásába ajánljuk.

Alig hihetjük, hogy a tarifális és szállítási kérdésekben való jártasság szükségességét bővebben kellene a kereskedő és iparos közönség előtt bizonyítani, hiszen az üzleti élet mindennap újabb és újabb problémát állít az ipari és kereskedelmi üzlettulajdonosok elé, melyek gyakran maradnak megoldatlanul, vagy helytelenül megoldva s nem egyszer érzékeny anyagi veszteséget eredményezve.

A tisztán gyakorlati jellegű tanfolyam az ország több vidéki városában, Pozsonyban, Debrecenben stb. igen szép eredménnyel működött. Előadásait kereskedők, iparosok, bankhivatalnokok, ügyvédek, nem különben a felső kereskedelmi iskolák hallgatói nagy számmal látogatták s alapos tájékozódást szereztek a szállítási és díjszabási kérdések labirintusában.

Nem hihetjük, mikép Nagy-Várad város közönsége nem ismerné fel a tervezett tanfolyam előnyeit, miért is ez uton kérjük újból, hogy résztvenni szándékozzák legkésőbb október hó 25-éig jelentkezzenek a kamara titkári hivatalában. (Teleky-u. 11. d. e. 8—2 óráig.)

A tanfolyam ingyenes! A résztvevők tartoznak azonban a „Díjszabási és szállítási Értesítő” című szaklapra egy évre 24 koronáért előfizetni.

Oly egyének, kik résztvevőket gyűjteni óhajtanak, aláírási ival szívesen szolgálunk.

A tarifatanfolyam f. évi november 4-től 12-ig, előadások az esti órákban a kamara székházában tartatnak s a résztvevők az összes szállítási, díjszabási kérdésekkel, a vas-

úti üzletszabályzattal, kártérítési eljárással, stb. stb. alaposan megismerkednek.
Nagy-Várad 1912. okt. hó 8.

A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara:
Dr. Moskovits József, Dr. Oláh Béla
elnök. fogalmazó.

Kergetősdit játszanak a tisztí orvosok.

Hol az orvos?

Be sokszor szeretünk hivalkodni azzal a nagyszerű frázissal, hogy fényes és nagyszabású világvárosi élet viszi Nagyváradot a fejlődés széles útján. Engedtessék meg egy percre, hogy egy-két szóval bevilágítsunk ennek a fényesnek mondott világvárosi életnek kellős közepébe.

Nem a perifériák fekete nyomoruságáról akarunk írni. Bent maradunk az elit város simára aszfaltozott centrumában. Itt ütközik ki a nagy város egyik beteg intézményének hiányossága és rendezetlen állapota.

Mert lehetetlen észre nem venni azt a kezdetleges beosztást, amely már évtizedek óta divik a tisztí orvosok központi szolgálat-tételében. Van mindég inspekción orvos és amikor éppen szükség van rá, akkor csupa véletlenségből soha sines kéznél. Még jó, hogyha valahonnan a Kolozsvári-utca végéről elő tudják telefonáltatni.

Ez még igen jó. De legtöbbször csak órák mulva jetenik meg a rendőrségi palotában az inspekción orvos s addig akár a guta is megütheti szegény pasast.

Ez pedig így nem közegészségügyi intézmény és felháborító az az ügyefogyottság, hogy a városnak még nincs egy szabályzata, amely megállapítaná a tisztí orvosok kötelezettségének teljesítési módjait.

Micsoda örült telefonálgatás van itt, amikor hirtelen szükség van az orvosra!... Az orvos akkor jön fel, amikor akar. Ez nincs megállapítva pontosan. Leginkább dél-előtt van fent. Jó. Tehát délután ne tessék felfáradni igen tisztelt beteg ur. Tessék holnap délelőtt feljönni, mondja a rendőr.

Igen ám, de délelőtt sokszor elhívják az orvost. Hivatalosan. Ki kell szegénynek menni a Fácánosba valami elnémult kofához. Meg aztán a magánpraxis!... Sorba látogatja öt-hat betegét. Már most mit tesz a jó tisztí orvos?... Megmondja otthon a feleségének, hogy drágám, ha keresnek itt és itt vagyok. Ide telefonálj utánam.

Ezalatt a rendőrség közegészségügyi osztályához behoznak egy beteget a rendőrök. Nem a mentők, mert azok a kórházba viszik. Felszaladnak az orvosért a hivatalos helyiségbe. Nincs. A lakásra telefonálnak. Nincs otthon.

— De várjanak egy kicsit, majd telefonálok érte — mondja ónagysága.

És a rendőrségen várnak. A beteg is. Az orvos pedig már ki tudja hanyadik betegénél jár azóta!... Nem találják. A rendőrségen kinosan telnek az órák. Elmulik dél. Sőt belemegyünk a délutánba is. Hogy a beteg éhen-szomjan ott ül, azzal senki sem gondol. S ha délután kezdik keresni az orvost, akkor talán másnap délelőtt 10 órára megkapják.

Igy áll ma a központi orvosi szolgálat ügye. Precedenseket is tudunk, de ezészen főlöszlegesen ezt körülményesebben előtárni. Tény az, hogy rendkívül nehézkes, lassu és rendezetlen ez az ügy. És nem is az orvosok köteletségmulasztásáról van itt szó, mert el kell ismerni, hogy ha a telefonhívás otthon találja, még nem volt rá eset, hogy ne jött volna azonnal.

A hiba az intézmény szervezésében van. Miért nem tartanak állandó központi inspekción az orvosok bent a hivatalos helyiségben? Az orvosok erre azt mondják, hogy a tisztí orvosi fizetésből nem lehet megélni. Szükséges a magánpraxis is mellette. És felnéznek egy órára, esetleg kettőre, aztán elvesznek a városban.

Hát ha itt a baj, akkor is rendezni kell ezt a kérdést. Tessék nagyobb honoráriumot adni a t. orvosoknak. És akkor nem kell sorra fölesengetni őket, miután másfél órárt pazaroltak a sorosnak fölkeresésére. S érdekes, a rendőrségi praxis az, hogy előbb a valóságos tisztiorvosokat kérdezik végig, hogy otthon vannak-e? Ha nem találják gyíket sem, akkor veszik sorra a tb. t. orvosokat.

A „huszonegy” vége.

Gyilkosság 4 korona miatt.

A huszonegyes, mint bizonyára méltóztatnak tudni, kártyajáték, még pedig nem a szolidabb fajtából való. Ha azután ebben a régi jó hazárdjátékban még csal is a játékos, annak nincsenek mindig kellemes következményei, mert ha rajtacsipik, keservesen megihatja az árát, amint ezt a tegnapi esküdtszéki tárgyalás is bizonyítja.

De térjünk a dologra. Dudás Kozma ezelőtt alsólugosi lakos ez év június 14-én Élesden volt a vásárban. Ott találkozott régi jó cimborájával Weinberger Jakab volt alsólugosi mészároossal. A viszontlátás öröme bementek egyik élesdi koresmába. Ott azután kártyázni akartak, de a koresmáros nem adott nekik kártyát. Erre azután egy cigány gyerekekkel hoztattak kártyát.

— No mit játszunk? kérdezte Dudás a társától.

— Természetesen huszonegyest, mondta rá a másik.

És játszottak. Dudás Kozma adta a bankot. Javában folyt már a játék és körülbelül 4 korona volt a bankban. Weinberger az egész bankot akarta ütni. A bankostól sorra kapta a kártyákat és tizenhatal az azt mondta, hogy: reszta. Most következett Dudás, aki a bankot adta. Egymásután „vágta ki” a kártyákat. Először jött egy nyolcas, azután egy alsó, azután ismét egy alsó. Ez összesen csak tizenkettő, már pedig ki áll meg a huszonegyben tizenkettőnél? Dudás Kozma sem akart megállni, azonban Weinberger egyszerűen közbekiáltott:

— Ugyis „fuccs” az már! és beseperte a 4 koronákat. Aki csak egy picit ért a huszonegyhez, (és ugyan ki ne értene, kérdjük alázattal és minden gyanúsító és sértő szándék nélkül) az tudja, hogy 12 nem fuccs, de még a 21-hez, sőt a 18-hoz is sok kell még a 12-től. Hanem szegény Weinberger Jakabnak csakugyan fuccs volt.

Dudás Kozma ugyanis a család miatt

annyira dühbe jött, hogy felkapta a keze ügyében levő sörös üveget és úgy vágta fejbe a társát, hogy az rögtön összeesett és pár órai kínlás után meghalt.

A nagyváradai esküdtbírósi bíróság erős felindulásban elkövetett halált okozó súlyos testi sértés büntetésében mondta ki bűnösnek Dudás Kozmát és ezért 4 évi fegyházra ítélte. A vádlott dr. Poyárnér Özséb ügyvéd védője utján semmisségi panaszt jelentett be.

HÍREK

* A táborigénylők látogatásai.

Bjelik Imre táborigénylő vikárius, nagyváradai kanonok, mint már írtuk, szerda este óta Nagy-Váradon időzik. A táborigénylők tegnap látogatásokat tett a városban. Meglátogatta a csapatkórházat és sorra járta a betegeket, s majdmindhez volt néhány szívélyes szava. Megvizsgálta a táborigénylői hivatal vezetését. A déli órákban pedig látogatást tett Henriquez tábori főnöknél.

* Az Urak Mária-Kongregációja

holnap, vasárnap Magyarok Nagyasszonyának ünnepén tartja a Szt. József intézet kápolnájában közös szent áldozását a fél nyolc órai szentmise alatt.

* Tisza István Nagy-Váradon.

Tisza István gróf tegnap Nagy-Váradon időzött. A gróf érkezéséről csakis azok tudtak, akiket maga Tisza értesített. Itt időzését arra használta fel, hogy megtekintette a megyeházán kiállított Tisza-szobor pályázati műveket. A kiállítás általában tetszett a grófnak. Mégis különösen három pályaműre vonta magára a gróf tetszését. Leginkább tetszett a Horváth Adorján, Horváth Géza és Szentgyörgyi István szoborművei. Nagyon valószínű, hogy Tisza István tetszése döntő befolyással fog bérni a pályaművek elbírálásánál és a zsűri a fenti három művet fogja első sorban figyelembe venni. Nem volna minden érdekesség nélküli, ha éppen Horváth Géza győri szobrász művét találnák legalmasabb a kivitelre. Ez a mű ugyanis az, mely portó nélkül érkezett a megyeházára és a művész táviratilag küldte el a kiváltás költségét a legutolsó pillanatban. Tisza István a művek megtekintése után néhány látogatást tett, aztán visszautazott Gesztre.

* **Tüzoltó nap.** Ma kezdődik Nagy-Váradon a két napra tervezett Tüzoltó nap. A nap érdekében dolgozó rendezőség igen szép sikert remél. A nagyváradai hölgyközösség a legnagyobb készséggel ajánlotta fel szolgálatát, hogy valamivel előmozdítsa a Tüzoltó otthon dolgát. Tegnap Grallert Konrád a 101. gyalogezred parancsnoka szívesen teljesítette a rendezőség ama kérését, hogy a zenekart a két nap egy-egy bizonyos szakában bocsássa a rendelkezésére. A zenekar így szombat délután fél 6 órától 7-ig és vasárnap fél 11-től fél 1 óráig fog hangversenyezni a Bémer-téren.

* A katolikus népszövetségből.

A népszövetségi címár és hirdetés igen szépen halad előre. Akik még beakarják adni hirdetésüket, igyekezzenek vele, mert már néhány nap múlva hozzá fogunk az elrendezéshez. Jelentkezni lehet egyszerű levelező-lapon is, melyen a hirdetés szövege, to-

vábbá az közlendő, egész oldalas, fél oldalas alakban akarja-e a hirdető, vagy csak a címárba. Jelentkezni lehet Székely Lajos népszövetségi jegyzőnél (lakik Körös-utca 6. szám), kihez a levelező lapok is küldendők. A címárba közzététel 30 fillér, ha kétsoros 1 korona 20 fillér. Egész oldalas hirdetés 10 korona, féloldalás 5 korona. Pál Lajos (lakott Halász-utca 22. szám alatt.) Özv. Bugyi Imréné, Türek Erzsike, Györffy Terus (laktak Teleky-utca 31. szám alatt) tagsági igazolványuk és illetékük nem kézbesíthető, mert a bejelentett lakásukon nem voltak feltalálhatók. Felkérjük, szíveskedjenek a lakás megnevezése végett Körös-utca 6. szám alatt akár a pénztárnoknál, akár a jegyzőnél jelentkezni, hogy megkaphassák pontosan a tagilletményeket.

* **A segéd árusít.** Andrányi Gusztáv a Kugler és Andrányi cég tulajdonosa tudomására jött, hogy az ő üzletéből kilépett Frenzel Sándor, aki hónapokkal ezelőtt a cég szolgálatában állott nagyobb mennyiségű reszelőt, lakatot és töltényeket több helybeli vaskereskedőnél eladogat. Alapos a gyanúja, hogy ezen árukat, melyeket ennek édesapja kínált eladásra, az ő üzletéből lophatták el.

* **Az ellopott kövezet.** A városi tanács orra elől csufondárosan elhordott kövezet ügyében még kevés a pozitívum. Már találtak idegenben hasonló anyagot, de nincs az illető ellen bizonyíték. A rendőrség erélyesen nyomoz, már amennyire a nagyváradai rendőrség erélyesen tud nyomonzni.

* A béli főszolgabíró fegyelmi

ügye. Hatalmas fegyelmi ügy számainak kibogozását kezdte meg tegnap az alispáni hivatal. Baranyi Menyhért volt béli, jelenleg lugosi számvevő, ugyanis feljelentést tett Ertsey Géza béli főszolgabíró ellen s az alispán a feljelentés pontjait oly súlyosnak találta, hogy elrendelte a fegyelmi vizsgálatot. Tegnap már megkezdődött a vizsgálat. Zárt ajtók mögött, nagy titkolózás mellett foganatosította a kihallgatásokat Keszthelyi Zoltán főjegyző. A kihallgatás tegnap egész nap tartott, de nem nyert befejezést s így a mai napot is igénybe fogja venni.

* **Tüz Nagyszalontán.** Tegnap éjjel kitudja milyen szerencsétlenséget akadályozott meg Neszmírák Gyula rendőrfelügyelő Nagyszalontán. Éjjel 12 óra után inspekciós szolgálatot teljesített a felügyelő. Eközben a Széchényi-utcat is meglátogatta. Alig ért ennek az utcának az elejére, mikor hatalmas lángok csaptak fel Nagy Rezső házában. A rendőrfelügyelő azonnal intézkedett, hogy a tűzoltók kivonuljanak, majd felköltötte az égő ház nyugodtan alvó lakóit. A tűzoltók a tüzet csakhamar lokalizálták. A vizsgálat megállapította, hogy a tűz eselések gondatlansága folytán keletkezett.

* **Cigánykaraván.** Az utóbbi időben a hideg idő beálltával Nagyszalonta menedéke lett a kőboregényeknek. Lassanként gyűltek a cigányok a városba, míg teljesen megintgatták a város közbiztonságát. A lakosság panaszára Csanády Jenő főszolgabíró tegnap razziaát rendelt el Nagyszalontán a cigányok ellen. A razzia alkalmával 38 cigányt szedtek össze a csendőrök. Érdekes volt, mikor a rongyosabbnál-rongyosabb cigányokat végig kísérték a szalontai piacon. Oly éktelen lármát, sivitást vittek véghez a cigányok, hogy az egész Nagyszalonta összefutott. Az összefogott cigányokat kihallgatás után illetőségi helyükre fogják kísérni.

* **Iparosok Lapja.** Pár nap múlva új lap indul meg Nagy-Váradon, „Iparosok Lapja” címmel, amely az Iparosok érdekeit szolgálja. Az új lapot Vidosits Gyula, lapunk munkatársa szerkeszti. A hetenkint megjelenő újság feloleli mindazon dolgokat, amelyek különösen a helyi és megyebeli parosokat érdekli.

* **Sajtóhibák a megye hivatalos lapjában.** A múlt heti megyei hivatalos lapban súlyos sajtóhiba fordult elő. Az árva kölcsönök reformált szabályrendeletét közzétette a lap és azt írta, hogy a jövőben a gyámpénztárból 100 koronánál kevesebb és 400 koronánál több kölcsön nem adatik. A közlemény nagy meglepetést keltett, mert eddig 20000 koronát lehetett kölcsön venni és az új szabályrendelet éppen azt célozta, hogy ezt az összeget felemeljék. A tévedést az alispán is észrevette és a tegnapi hivatalos lapban már kijelenti, hogy nem 400, hanem 40000 korona adható kölcsön. No azért a tegnapi hivatalos lap sem sajtóhiba mentes, mert például a lap megjelenési ideje 1912. október 50.

* A nagyváradai vásározó iparosok sérelme.

Biharmegye vásártartó községeiben a nagyvásárok alkalmával nem respektálják a vármegye által alkotott vásárrendtartási szabályrendelet azon intézkedését, hogy a piacokon közvetlenül a biharmegyei községek után helyezendők el a nagyváradai iparosok, hanem más megyebeli iparosok után helyezik el a nagyváradai iparosokat. Ezen szabálytalan eljárás ellen a nagyváradai kereskedelmi és iparkamara orvoslást kért Biharmegye alispánjától s kérte, hogy a szabályrendelet megtartására utasítsa a főszolgabírót. Az alispán a kamara kérelmének eleget tett, a szabályrendelet megtartását elrendelte.

* **Uj ügyvéd.** Dr. Kacián Kálmán tegnap kitűnő sikerrel tette le az ügyvédi vizsgát a budapesti tudományegyetemen.

* **A repülés.** Lesz vagy nem lesz! ... Eddig úgy van, hogy lesz és az érdeklődés után itélve elég szép számú közönséget fog vonzani. Ezt főleg annak köszönheti a rendezőség, hogy tetemesen alább szállította a helyarákat. A repülést vasárnap délután tartják meg s ugyanazok szállnak fel, mint a multkor.

* **Megkésétt rendelet.** A vármegyei hivatalos lapja tegnap rendeletet közöl az alispántól mely szerint a budapesti vizsgálóbíró a Népszava szeptember 18-iki számát lefoglalta. Az alispán tudomásulvétel és mihez tartás végett közli a vizsgálóbíró intézkedését az október 10-iki számban. Ennek a rendeletnek aligha tesznek eleget a vidéken. Hiszen azóta mindenki elolvashatta az inkriminált cikket. Ja a fő az előírás, a többi mellékes.

* **A gyantai körorvos fizetése.** A gyantai körorvosnak aránylag kedvezőbb helyzete van, mint a vaskóhinak, már csak azért is, mert mindössze 13 község van a keze alatt, míg a vaskóhinak az egész vaskóhi járás. Ennek dacára Gyantára is csak úgy tudtak orvost kapni, ha a község a törzsfizetést 1400 koronát 2000-re emelte. A körorvos a megdrágult megélhetési viszonyokra való tekintettel most már nem hajlandó az eddigi összegért ellátni a kört, ezért a községek a belügyminiszterhez folyamodtak, hogy az orvos részére 1200 korona helyi pótlékot engedélyezzen. Tegnap az érdekeltek községek terjedelmes beadványt intéztek a vármegyéhez, hogy a pótlék kiutalása iránt a szükséges lépéseket tegye meg.

x **Jókarban levő rongorát kézalól veszek.** Cim a kiadóhivatalban megtudható.

* A német, francia és angol nyelvekben tökéletes kiképzést nyerhetnek legalább középiskolai műveltséggel bíró egyének a Rose-rendszerű nyelviskolában (Bémer tér 1. szám). Beiratkozás mindenkor. Tandíj óráként és személyenként 1 korona 50 fillér.

Vadász urak figyelmébe. A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhívom a nagyérdemű vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését válasszák nálam eszközölje. Óriási választékot talál itt a legelőkelőbb gyártmányú fegyverekből, a legjobb töltények úgy külföldi mint belföldi löporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyverjavító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölök minden nemű fegyverjavítást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többre fog kerülni annak hejreállítására. M. kir. löporáruda Telefon 269. Tanoncok felvétetnek. **Ladányi József** puszkaműves, fegyverkereskedő, Nagyvárad, Pécs.

* **Hetek óta** feltűnést kelt már a Rákóczi uti Gerliczy-palotában készülő **Szent Antal** gyógyszerár. A városi főorvosi hivatal ma vizsgálta azt meg s miután úgy a berendezést, mint a raktáron lévő gyógyszereket helyesnek és az előírt törvényeknek megfelelőnek találták; hivatalosan is megnyitották azt. Ez alkalommal magunk is megnéztük az új gyógyszerterét, amelynek nemcsak külseje, de belső berendezése is valóban modern.

* **Uj Lexikon.** Révai-féle (eddig 5 kötet jelent meg), továbbá mindenféle könyvek Benkő Artur Rákóczi-uti könyvkereskedésében. Antiquar könyveket jó áron veszek.

KOSSUTH-U. 2. sz. ház emeletén két szoba s mellékhelyiségekből álló lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **Mstr. Mohamed Vonsuff Nagyváradon.** Az angolok csak nem fogynak ki a leleményességéből. Mindig kitalálnak olyas valamit, amivel a magyar közönséget lethargiájából felrázhatja, de egyben jó üzletet is csinálhat. Néhány nap előtt kaptunk **Aszódi Mihály** csemege üzletéből egy csinos nyomtatott meghívót, amelyen egy Andonis szépségű férfi indián fejét pillantottuk meg és tisztelettel meghív bennünket Aszódi Mihály üzletébe egy ingyen theaszurra. Tegnap reggel tényleg megérkezett a szép indián és azonnal hozzáfogott reklám akciójához. Felöltötte szép nemzeti viselét, meggyújtotta a szamovárt és főzte már kora reggeltől késő estig a híres **Saman-tea**. Mondanunk sem kell, hogy Nagyváradon sok a tea szerető ember és zarándokoltak a szép csemege üzletbe megízlelni a teák királyát. Annyi ember állt egész nap az üzlet előtt, hogy már már a rendőrség lépett közbe a nagy és kíváncsi közönség szétverésére. A Saman tea kiválónak bizonyult és ezze megszerezte magának Nagyváradon is híveit.

x **KIRÁLY üdítő vizet** 10 üveg rendelésnél házhoz szállítunk üvegenként 7 fillérért. Demetrevits Jenő és Társa. — TELEFON 10-99.

x **Kossuth-utca** 6. számú ház Körös felőli oldalán 3 szoba, fürdő-szoba és mellékhelyiségekből álló modern emeleti lakás november 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál.

x **Kérek egy koronáért** finom Színházi vegyes cukorkát. Ugyan kérek hát elég lesz az. O igen, mondhatom, hogy Budapesten nem létezik az a rendszer, mint az itteni Aszódi Mihály cukorka és csokoládé specialista üzletében, hogy egy koronáért ily szép csomagolású és finom vegyített bonbonokat adjanak; ha színházba mentek, ajánlom. Fő üzlet a Kossuth-utca, főközlet Kert és Szacsvai-utca sarok a «Cukorka Király». Rákóczi-uti cukorka-üzlet az Orsolya zárdában előkészületben, közvetlen a különlegességi tőzsde mellett szeptember havában megnyílik. Telefon számok: fő-üzlet 635. «Cukorka Király» 10-16. Színházi cukorka üzete 610.

Iskolai és tornacipők

legkedvezőbben

REICHARD áruháza

cégnél szerezhetők be.

Középiskolai

magánvizsgára-, érettségire-, javító vizsgákra egész nyáron át készülhet a **dr. Kallay-fele szeminariumban** (Budapest, IX. Lónyay-utca 18 b. Telefon 125-38) Eredményei köz-tudomásulag kiválóak.

x **TUZIFA** hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszén házhoz szállít **Weiszberger és Társa.** Telefon 688. Telep: Váravelence, vasutná.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Szombat: Hoffmann meséi.
Vasárnap délután: Böregér, este: Hivatalnok urak, díszelőadás a magánhivatalnokok egyesületének országos kongresszusa alkalmából.

A Hoffmann meséi előadása.

Hetek óta tartó próbák után a színház művész-gárdája teljesen elkészült a Hoffmann meséi előadására. Lázás, nehéz munkát végeztek az énekes tagok, hogy a mai est sikere méltó legyen a klasszikus darab csodálatos zenei szépségeihez. Görög Olga a hármas női szerepben (Olympia, Antónia, Stella) bizonyára pompásan fogja érvényesíteni hangjának koloratur szépségeit. Binder Károly mint Lindorf, Medgyaszay pedig a Hoffmann briliáns operai szerepében nagyszerű alkalmat kapott énektudásának bemutatására. Elsőrangú szerepekben lépnek a lámpák elé: Horváth Mici (Miklós), Leövey (Spalanzani), Hunyadi (Crespel) és Kabos (Ferenc). A közönség nagy érdeklődéssel tekint az elsőrendűnek ígérkező előadás elé.

Keletindiai kézimunka és Perzsa-szőnyeg kiállítás!

Rákóczi-ut 13. sz. alatt

Itt még nem létezett dolgok a ::

(uj Waislovits-féle palotában.) Nyitva e hó 12-étől reggel 8-tól este 7 óráig. A kiállítás csak e hó végéig tart **Belépődíj nincs**

SPORT

Kürschner centerhalf.

A NAC I. csapatának kiválósága Kürschner, aki eddig a centeresatár helyén ragyogtatta kitűnő játékművészetét, a holnapi DKASE—NAC bajnoki matchen elfoglalja az ő híres posztját a half sor közepén. Nagyszerű védőjátékát és kiváló labdatechnikáját ezen a helyen még inkább fogja szemléltetni, úgy, hogy a holnapi matchnek ez külön szenzációja lesz. A mérkőzés délután 3 órakor kezdődik azért, hogy végig teljes nappali fény mellett legyen folytatható s a közönséget a korán beálló alkony sötétsége ne akadályozza a játék élvezetében.

A vasárnapi football program.

Délelőtt fél 11 órakor NKASE—NAC fehér csapatok mérkőznek a szövetségi díjért (bíró Engel) 12 órakor a NSC—NSE bajnoki mérkőzés hátralevő 15 percét játszik le (bíró Stotter), délután fél 3 órakor a VAC—NAC zöld játsza le a szövetségi mérkőzés hátralevő 30 percét, 2 órakor a Szatmári AC csapata játszik a NAC magántisztviselők csapatával (bíró Horvát) és 3 órakor kerül a sor a nap szenzációjára a DKASE—NAC I. bajnoki mérkőzésére (bíró Konecz.)

IGAZSÁG SZOLGÁLTATÁS

§ Hogyan vallatnak a csendőrök Csernóházán?

Ez év augusztusában Csernóházán Bot Jánostól 2061 korona készpénzt loptak el. A gyanu egy 6 éves fiu vallomása alapján Paskoló Józsefre és Máty Gábornéra irányult, akiket a csendőrök le is tartóztattak. A csendőrök előtt be is ismerték a tettüket, azonban a tegnapi fő tárgyaláson visszavonták vallomásukat és tagadták, hogy ők lennének a bűnösök. Kijelentették, hogy a csendőrök borzalmas kínzásokkal esikarták ki belőlük a beismerő vallomást. Ezt bizonyították **Friedmann József** koresmáros és **Torda Borbála** tanuk is, akik megerősítették a vádlottaknak azt a vallomását, hogy a csendőrök irtózatossal kínzásokkal illették a két letartóztatottat. A bíróság erre mindkét vádlottat felmentette és az ügy iratait átteszi a debreceni csendőrkerület parancsnokságához, hogy a csendőrök ellen indítsa meg a vizsgálatot.

A jegyző büne. A nagyvárad kir. törvényszék büntető bírósága Vámosy Mihály törvényszéki bíró elnöklete alatt tegnap **Moldován János tisztásfalvai** jegyző bűnpörének a tárgyalását kezdte meg, akit a vádirat sikkasztással és okirathamisítással vádol. **Moldován János** ugyan még 1910-ben 480 korona segélyt kapott rendkívüli munkaerő alkalmazására, hogy a felhalmozódott restanciát elvégezhesse. Nemsokára a 480 korona kiutalása után névtelen feljelentés érkezett a főszolgabíróhoz, hogy az a pénz hiányzik a pénztárból. December 2-án ki is mentek rovácsolni és a vád valóban bizonyult. A jegyző csak egy órai haladékot kért, kijelentette, hogy azalatt előmutatja a pénzt. Természetesen haladékot nem kapott, hanem azonnal felfüggesztették. Másnap, 3-án, **Zih Károly** szolgabíró a helyettesítő segédjegyző-

vel ismét kiszállott, és ekkor már csak 60 korona hiányzott. A többiről különböző nyugtákkal számolt el. Kijelentette, hogy a 60 koronát is hivatalos ügyben fizette ki, csak most nincs itt, akivel bizonyítható, mert nem kapott tőle nyugtát. Azonban ezeket a nyugtákat a vádirat hamisítottak minősíti és így kettős bünnel vádolva áll a jegyző a bíróság előtt. Ítélet ma lesz.

TÁVIRÁTOK

A politikai béke.

Budapest, okt. 11.

(Saj. tud.) Návay Lajos, a képviselőház volt elnöke, nyilatkozott a magyar parlamenti helyzetről. Kijelentette, hogy változásnak kell bekövetkeznie, a rendet helyre kell állítani s minden áron meg kell teremteni a békét.

A delegációk ülése.

Bécs, okt. 11.

(Saját tud.) A delegáció ma délutáni ülésén megválasztották a hetes egyeztető bizottságot. Ezután a tengerészeti albizottság jelentését tárgyalta és az előadó javaslatát elfogadták.

Elzárják az orosz határt.

Krakó, okt. 11.

(Saját tudósítónktól.) Oroszország nagyon óvatos. Az egész nyugati határt valóságosan elzárta a külföld elől. Minden gyanús csomagot felbontanak s mindenkit alaposan megmótoznak. Számos idegent durván viztasítottak.

Lángol a Pojana partja.

Trieszt, okt. 11.

(Saját tudósítónktól.) Triesztből késő éjjel táviratozzák, hogy a Pojana partján tíz falu lángokban áll. Óriási erdők égnek az éjszakában. Állandó puskaropogás hallatszik s a füstölgő romokat a törökök mámoros ordítózással veszik birtokukba. Vad öldöklés folyik s a faluk férfiai a hegyek közé akarják csalni a tulerős török csapatot. A halottakról és a kárról még nincs pozitív adat.

Véres harc a bolgár határon.

London, okt. 11.

Konstantinápolyból meglepő hírt jelentenek Londonba. E szerint tegnap rendkívül véres harc volt a bolgár határon Kulszeid és Kiszki-füre között, 15 török esett el. A bolgárok még több embert veszítettek. Megtámadtak egy őrházat is a bolgárok.

Kifosztott ékszerész.

Szolnok, október 11.

(Saját tud.) Fischmann ékszerész üzletét az éjjel kifosztották és 250000 kor. értékű ékszert elvittek. A rablók elmenekültek.

A montenegróiak előnyomulása.

Podgorica, okt. 11.

(Saját tudósítónktól.) A podgoricai esata után most rendezett csapatokban vonulnak Skutari felé a montenegrói keeskepásztörök. A Tutesa hegyénél hare keletkezett. A Sipkanik hegyet elfoglalták. Rogámnál éjjeli támadásra készülnek.

Regénycsarnok.

GYÖNGYVIRÁG.

Irta Cseres Andor.

Móric felriadt álmadozásából.

El volt merülve gondolataiban, olyan megható volt az, ahogy becézte apja a lányt, jól esett szívének, hogy apja felvidult, életkedvét visszanyerte Gyöngyvirág körében.

— Igen atyám! — mondotta Móric — mi mindnyájan szeretni fogjuk őt, csak téged láthassunk vidámnak.

— Majd elkomolyodott Móric. Arra gondolt, hogy apja talán még is szereti az elszáaszt? de megnyugtatta magát.

Eszébe ötlött az is, hogy mit fog mondani anyja? ám ebben is megnyugtatta lelkét. Anyja! az egy jó zsidó asszony, akinek már elegendő, hogyha leányaiban és fiaiban gyönyörködhetik. Elég neki a háztartás gondja, ezt már megszokta úgy, hogyha nem volna, teremtene magának ujat.

A zsörtölődés a eselédekkel, a perpatvar a szakácsnéval, a komoly tusa a gondatlan inassal, aki még a cipőre sem ken elegendő crémet vagy tul sokat rak rá, mitől zsiros lesz a ruha alja, a szobalányokkal, akik még porolni sem tudnak, úgy áll a poroló seprő a kezökben, mintha verekedni akarnának, azután meg olyanokat ütnek a bársonnyal, selyemmel bevont butorokra, mintha verekedni akarnának.

Mind e sok között egy nem fért a fejébe, az, t. i., hogyha Elza, aki Erzsébet nevet vett fel a kereszténységben, hogyha már pápista lett, hát minek alakította át szobáját kápolnává és minek a zsidó házban a szűz Mária képe.

Mert, hogy a feszület meg van, az még hagyján, hiszen akárhány zsidó férfi viseli a keresztet, minthogy zsidó rendjel még nincsen és akárhány zsidó leány, aki az apáca-kolostorban nevékedik, keresztet vet, azonban szűz Mária képe az még nincsen bevezetve az ő környezetébe.

No hát, hogy ő mit fog mondani Gyöngyvirág visszatértének? — rosszat semmiesetre sem, noha nézeteik nem egyeztek meg mindenkiben.

Horváth Jenő bevezette Gyöngyvirágot a családjába.

Miksa örvendett, Fülöp nagyszemeket meresztett, Elza mint hitsorsost üdvözölte, Malvin végig nézett rajta és száját bigyesztve elfordult.

A mama tűzbe jött.

— Mit akarsz itt evvel a leánnyal? — kérdezte az urától.

— Léni, csak te hallgass! — felelte a férj, — én sem kérdeztem tőled, hogy mit akarsz Szakácsi Emánuellel?

Horvátné nyomban befogta a száját, látta, hogy az urában ég még a régi, nem vélte jónak, hogy olajat öntsön a tüzre, amit már hamu takart, csak annyit tett, hogy végig mérte Gyöngyvirágot lenéző tekintettel, amit ez nem vett észre, mert Elza épen átölelte és a saját szobájába vezette.

— Mama! — szólt Móric az anyjához — vigyázz! — mert még menyed lehet az a leány.

A mama halkan felelte:

— Inkább legyen az, mint kitarított.

Gróf Hellebrandot és családját egy na-

pon nagy esapás érte. Margit eltávozott hazulról. Napok óta észrevehető volt rajta, hogy valami bántja, de nem nyilatkozott senkinek.

Anyja, apja hiába kérdezte bánata okát, bátyja hasztalan kutatta azt, míg egyszer aztán elment és nem jött haza.

Apja a rendőrségre siett. Ott sem tudtak róla semmit. Bátyja bejárta a fővárost, kérdezősködött minden utcasarkon, a hordároktól, a kereskedőktől, biztosat nem tudott mondani senki.

A szülék kétségbe voltak esve, a bátyja zord és kemény lett, kerülte a vidám társaságot, legénylakásában huzódott meg, gondolatai szertejártak, de megállapodtai, egy egy eszme körül csoportosulni nem tudtak.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG

Az idei szüret Tokaj-hegyalján.

Tokajból jelentik a Magyar Kurirnak: A Hegyalján már hozzáfogtak a szüreteléshez, mert a kedvezőtlen időjárás miatt a szőlő erősen rothadásnak indult. A tokaji szőlősgazdák nem sokat várnak az idei szürettől, mert eleinte a szárazság, a jég, majd a peronoszpóra, az utóbbi időben pedig a folytonos esőzés ugyiszólván 50 százalékra szállította le az idei termést. Némely helyen mennyiség tekintetében meghaladják ugyan a szőlők a tavalyi termést, más helyeken azonban még a tavalyinak felét sem érik el, ámde minőség: testesség és cukortartalom tekintetében jóval alatta állanak a tavalyi termésnek. Ugyanis míg tavaly 24—25 fokos mustot szürtek, az idén talán a 18 fokos must lesz a legjobb. Asza sem lesz az idén, mert a szőlőszemek rothadása és pergése gyors szüretelésre kényszeríti a gazdákat.

Gabona üzlet.

Készáru: 5 fil. magasabb.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.61
Áprilisi buza (1913.)	— — —	12.15
Októberi rozs	— — —	10.68
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.63
Októberi zab	— — —	12.11
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.53
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913)	— — —	8.25

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	800.—
Oszták hitelrészvény	—	610.—
Jelzálogbank	—	426.50
Leszámitoló és pénzváltó	—	504.—
Magyar bank	—	570.50
Közuti vasut	—	685.50
Városi villamos	—	377.—
Salgótarjáni kőszén	—	742.—
Rimamurányi	—	749.—

SZERKESZTŐI PÓSTÁJÁK:

Ks. Az elvtársnak szóló üzenet nem eléggé közérdekű. A többi apróságok nem eléggé újak. Kerülj öntől sokkal jobb dolgok is.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Szíves tudomására hozom Nagyvárad és vidéke nagybecsű közönségének, hogy modern és nagy raktárral berendezett

Szent Antal-hoz

cim-zett **gyógyszertáramat**
a Rákóczi-úton

a Gerliczy-palotában a mai napon

megnyitottam.

Tisztelettel

GÉHER ANTAL

gyógyszerész.

Mezey Dezső

toronyóra készítő
Nagyvárad, Szt. János-u. 64.

Az ország egyik legrégebb és legmegbízhatóbb toronyóra készítő telepe. Olcsó árak, több évi jótállás. **Villanyerő berendezés.**

Kívánatra árjegyzéket bérmentve küld

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

Kiadó üzlethelyiség

Rákóczi-u. 9.

Értekezhetni a nagyváradai tisztviselők fogyasztási szövetkeztében.

Ha nincs meglegedve szabójával, mert drága vagy rossz szul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TÁRSA** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi önt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről ujat készítek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

DEUTSCH SIMON

MŰBÚTOR ASZTALOS
NAGYVÁRAD, ŐR-UTCA 6.

Ajánlja saját készítményű hálószoba-, ebédlő-, előszoba- és konyha modern kivitelű berendezéseit, melyekből háló- és ebédlő-szoba állandóan nagy raktár, javítások jutányos árban. Költségvetés díjtalan. Levelekre válasz. Meghívásra azonnal jövök.

Használt, de teljesen jókarban levő **22 darab ökörszekér** egyenként is eladó.

Felvilágosítást nyújt a «Biharmegyei Gazdák Áru- és Hitelintézete Részvénytársaság» **Nagypiac-tér, Andrányi ház.**

Oltott mész

Bükkfa parkett, cementáru, cserép, fedéllemez, gipsz, nád, csatornázás, aszfaltozás stb.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

Hirdetmény.

A városi tejközpont f. évi december 1-én kezdi meg a tejárusítást. A pasteurizált tejnek literenkénti ára palackokban házhoz szállítva 28 fillérben állapítatik meg. Megrendések, melyek csak e hó végéig fogadtatnak el, akár a városi tejmasterhez (rendőrségi épület) akár pedig a 651. sz. telefonállomáshoz (városi jéggyár) intézendők.

Nagyvárad, 1912. október 8.

Városi tanács.

Özv. Schmidt Gyuláné

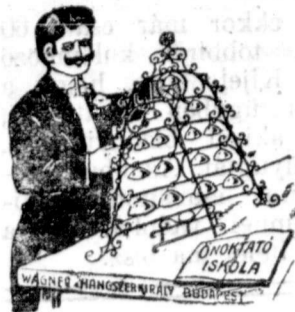
könyvkötészetét a régi Apolló épületből

Rákóczi-ut 16. sz.

alá helyezte át, amire felhívjuk a n. é. közönség becses figyelmét. Tanulmányok bekötése, olcsón s gyorsan készíttetnek el. Becses pártfogást kér

özv. Schmidt Gyuláné

VAVEK FERENC
üzletvezető.

Ujdonság! Ujdonság!

Tündér harangok.

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. Kovácsolt vas állványon, 15 összehangolt ezüstműcsengővel van ellátva. Erős szép kivitelben, verőkel, tokkal, mesés ajándékkal együtt csak 10 korona

Wagner a „Hangszer Király” országszerte elismert elsőrendű hangszerárúházaiban. BUDAPEST, JÓZSEF-KORUT 15. SZÁM.

Óvás: Figyeljünk jól a pontos címre és házzsá mra

Szalonna, prima, pörkölt, nehéz áru legjutányosabban kapható. Mindennemű termények vétele és eladása.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részv.-társ. áruosztály.

Teleky-utca 3-ik szám, Telefon 172.

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat készíti

Kovács Zsigmond

m ű a s z t a l o s

Szacsuvay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy level alapján nyíltára azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósít házakra és földbirtokokra.

SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R.-T.

könyv és hirlapkiadó vállalat

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

A legmodernebb betűkkel és diszitő anyagokkal ujjonnan berendezve.

Mindennemü hivatalos, üzleti és egyéb nyomtatványok a legjutányosabb árak mellett, izléses kivitelben készítettnek.

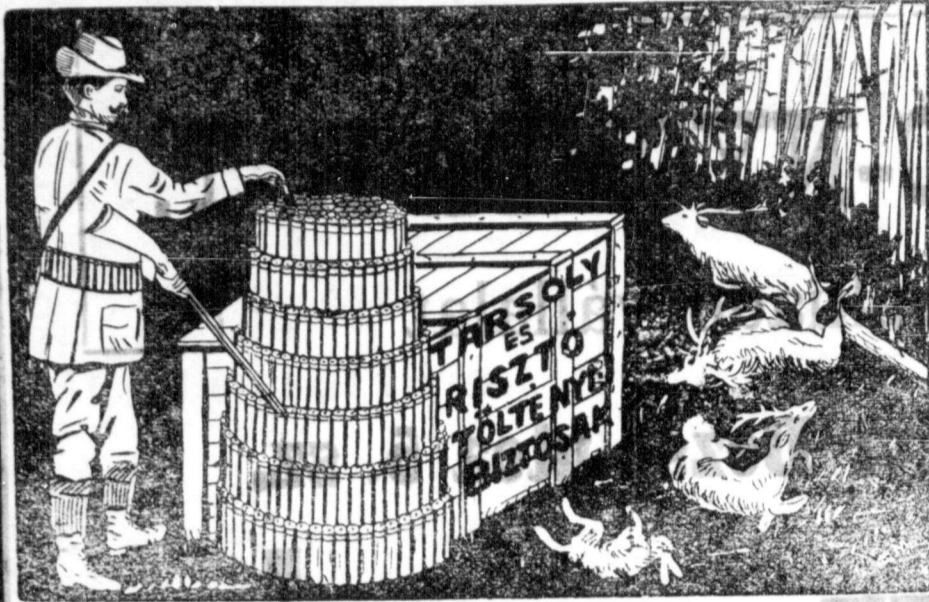
Latin szert. és g. kath. egyházmegyei nyomtatványok állandóan raktáron.

A „TISZÁNTÚL”
politikai napilap kiadóhivatala.

Alapítottott:
1894.

Hirdetések a legjutányosabb árak mellett a „Tiszántúl”-ban közöltetnek.

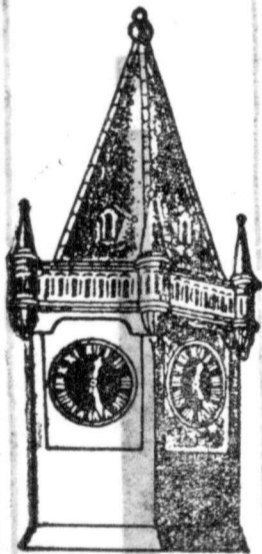
Alapítottott:
1894.

M. kir. lőpor-áruda
Vadászfegyverek
Revolverek
 Vadászati felszerelések
 Eredeti Valtersdorfi töltények
TARSOLY és RISZTÓ
 különlegességek vaskereskedésében
 Nagyvárada, Rákóczi-ut.
 Telefon 390. Telefon 390.

Sarkady és Szánthó TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárada, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, réz kerekkel. Olcsó árak.

TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS.

Villanyerő berendezés.

Arjegyzék kivanatra. Saját ház.

Nagyvárada város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRADA, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világítási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillatok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

FÉLIX-FÜRDŐ

nyári és téli gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hév víz forrása. Víz hőfoka 49° C. 17 millió liter víz mennyiség. Csuz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen. 1909-ben 9200 beteg hagyta el gyógyultan, javultan a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. **Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig.** Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pocró-czózással helenként **56 koronába** kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdőkkel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Posta, távirat, interurbán telefon, állandó gyógyszerár a fürdő telepen. Prospektust küld az

igazgatóság.